

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Mgr. Adam Rychtecký
Tematická oblast:	Člověk ve společnosti – sociologie
Název DUMu:	Úvod do sociologie
Kód:	VY_32_INOVACE_NS.2.01
Datum:	4. 9. 2013
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	sociologie, věda, problém sociální, sociologický, zástupný, definice sociologie, systém sociologie
Anotace:	Zápisový list – základní podklad pro tvorbu zápisků studentů při výuce. Časově pokrývá dvě až tři hodiny, při opakování jednu hodinu. Seznamuje se základními specifiky sociologického nazírání na svět, způsoby tázání a s vnitřním dělením tohoto vědního oboru.

VZTAH SOCIOLOGIE A OSTATNÍCH VĚD

Rozdíl mezi jednotlivými společenskými vědami je v **úhlu pohledu**.

Společenské vědy mají společný zájem: **člověk**
společnost

Společenské vědy, tedy i sociologie, jsou **multiparadigmatické**, tj. mají dvě a více různých paradigmat, které se liší, ale platí **zároveň** (viz *Úvod I. c*)

Sociologii může rozdělit na **teoretickou** a **empirickou**, přičemž obě se vzájemně prolínají.

Empirický výzkum – získávání dat (údajů, podkladů) pro vědecký výzkum

1. **metody získávání dat** (tvorba nástrojů, myšlenkové operace)
 - a. **kvalitativní metody** – tvorba hypotéz
 - b. **kvantitativní metody** – ověřování hypotéz
 - c. **obtěžující techniky** – zprostředkovány výpovědí respondenta (**dotazníky a rozhovory**)
 - d. **neobtěžující techniky** – nezprostředkovány přímo respondentem (**pozorování, práce s deníky a kronikami, analýza výsledků činnosti**)
2. **metody zpracování dat** (matematické operace)

Příbuzné společenskovední disciplíny:

- filozofie
- historie
- psychologie
- antropologie
- ekonomie, ekonomika
- politologie
- ekologie

Nové obory:

- žurnalistika
- gender studies
- environmentalistika

Exaktní a přírodní vědy:

- matematika a statistika
- logika
- demografie
- biologie
- etologie

SOCIOLOGIE JAKO VĚDA

Specifičnost sociologického pohledu:

1. **Snaží se podat celkový obraz společnosti**
 - snaží se formulovat obecně platné pravidelnosti společenského vývoje
2. **Sociologie se zabývá i tzv. partikulárními jevy a procesy**
 - zajímá se o věci, které jiné vědy nevidí a snaží se je zobecnovat, protože tu jsou
3. **Dílčí (jednotlivé) sociální jevy sociologie zkoumá vždy ve vazbě na jiné sociální jevy, nikdy ne samostatně**

Předmět sociologie:

Předmětem sociologie není člověk jako individuum (jedinec), ale jako člověk obecně, který se pohybuje v různých sociálních skupinách, kde se spojuje s jinými lidmi.

Dva základní typy problémů:

1. SOCIÁLNÍ PROBLÉM

- **sociální problém je to, co určitá společnost za problém považuje**
- většinou se jedná o věci, které ve společnosti nefungují tak, jak by měly
- **každý sociální problém je i problémem sociologickým, ale ne naopak!**

2. SOCIOLOGICKÝ PROBLÉM

Sociologický problém se týká:

- a) **sociologie jako vědy**
 - nejde o problém společnosti, ale o **otázky metodologické, teoretické** apod.
- b) **fungování či nefungování společnosti**
 - hledá se odpověď na otázku **“Proč je něco tak, jak to je?”**

Pozn. Existuje však ještě jeden typ problémů:

3. ZÁSTUPNÝ PROBLÉM

- speciální varianta sociálního problému, jde tedy o předmět sociologického zkoumání
- týká se zpravidla pouze jedince nebo malé skupinky lidí, nicméně bývá diskutován širokou veřejností
- ptáme se zde **„Proč se jím lidi zabývají?”**

DEFINICE A VNITŘNÍ SYSTÉM

Émile Durkheim [dyrkém]

„Sociologie je věda o **sociálních faktech**, které jsou vůči člověku vnější a působí na člověka nátlak.“

Max Weber

„Sociologie je věda o **sociálním jednání**, což je smysluplné jednání, zaměřené na určitý (daný) cíl a orientované na druhé lidi.“

Robert King Merton

„Sociologie je snaživým kronikářem přítomnosti, podávající řady vysvětlujících poznámek k naší každodenní zkušenosti.“

Charles Wright Mills

„**Sociologie je způsob vidění světa**. Tento způsob se nazývá **sociologická imaginace**. Sociologická imaginace nám umožňuje vidět a pochopit širší významy a vlivy působící na život nás a ostatních.

Odkrývá tak tzv. **falešné vědomí**, což je první dojem na něco, co je v realu jinak.“

Peter L. Berger

„Sociologie se dívá za věci – věci nejsou tím, čím se zdají být.“

Vnitřní systém sociologie je rozdělen podle dvou hledisek:

1. Podle úrovně obecnosti

- empirický výzkum
- teorie středního dosahu
- obecná sociologická teorie
 - velké teorie 19. století
 - hlavní paradigmatata 20. století
 1. konsensuální teorie
 2. teorie konfliktu
 3. interpretativní teorie

2. Podle obsahu (témat, konkrétních jevů)

- sclg. sociální srtruktury (stratifikace aj.)
- sclg. ekonomických aktivit (profesí ..)
- sclg. lidských činností (práce, hry,..)
- sclg. kultury (vědy, umění, náboženství ..)
- sclg. deviantního chování
- sclg. společenských skupin
- sclg. soc. institucí (armády, státu, práva..)
- sclg. lidských sídel (města, venkova)
- sclg. každodenního života

Literatura

KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 4. rozšíř. vyd., dotisk. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, ISBN 80-858-5025-7.

PETRUSEK, Miloslav. *Sociologie. Občanská nauka (základy společenských věd)*. 2. vyd. Praha: SPN, 1994, ISBN 80-04-26588-X.

Soukromé studijní materiály.

Velký sociologický slovník: I. svazek A-O. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-718-4164-1.

Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-718-4310-5.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.